

Soproni famíliák

A Stark család

Gyermekkoromban édesanyámmal mindig szívesen mentem Stark Bandi bácsi soproni csemegeüzletébe. Később Bandi bácsi lánya, Márta, a barátnőm lett. Sokáig győzködtem őt, amíg hajlandó volt a családjáról mesélni és hozzájárult, hogy megírhassam a hallottakat.

A családi krónika első bejegyzése 1625-ből származik, amikor is magiszter Stark Martint Esslingenben evangélikus „prédikátornak” nevezték ki. A Starkok az ellenreformáció korában települtek Sopronba. A következő bejegyzés arról tanúskodik, hogy 1672-ben egy bizonyos Stark Philip megvásárolta Sopronban a „Fehér Ló” vendégfogadót. Vendéglősként ügyesen tette dolgát, jómódra jutott. Így aztán egyik gyereke, Jakob képzését Wohlmuth Johannra, a Sopronban jól ismert zenetanárra bízhatta. E nem mindennapi döntésnek önös célja is volt, a család úgy remélte, hogy több vendég jön majd a Fehér Lóba, ha ott zene is szól.

Ez a bizonyos Jakob megházasodott és feleségével, Rosinával kilenc gyereket nevelt fel. Közülük Johann Karl (1711-1791) vette át a vendégfogadó vezetését, amit olyan jól működtetett, hogy hamarosan több házat, szőlőt és más javakat is tudott vásárolni a városban. Ő lett Sopron egyik leggazdagabb polgára, s így fedezhette unokája, az ifjabb Johann Karl (1774-1814) Drezdai Művészeti Akadémián folytatott tanulmányait. Belőle aztán neves festőművész lett. Rézkarcai és más művei ma a Bécsi Albertinában tekinthetők meg.

De térjünk vissza a gyerekekhez! A másodszülött fiú, Daniel (1753-1826) ügyvéd lett. 1797-től a városi tanács és az evangélikus konvent tagja volt. Negyvenhat évesen feleségül vette a nála húsz évvel fiatalabb Gottlieb-Gabriel Susannát, majd hamarosan feladta a foglalkozását és fogadósnak állt. Döntése nem bizonyult szerencsésnek, mert 1808-ban a Fehér Ló fogadó egy tűzvész következtében teljesen leégett. Amikor Daniel 1826-ban meghalt, hét árva hagyott maga után. Az újjáépített fogadót az egyik gyerek, Ludwig (1800-1860) új életre keltette, de régi fényét már nem szerezhette vissza, veszteséges lett. Ezért a Starkok 1842-ben eladták azt a fogadót, ami 170 éven át volt a családjuké.

Nem lettek azonban teljesen hűtlenek a vendéglátáshoz. A legkisebb gyerek, Andreas (1815-1863) feleségül vette Holz Susannát, aki a férje halála után a Magyar utcai házukban egy kifőzdét üzemeltetett. Ebből a házasságból hét gyerek született. Barátnőm dédapja, Stark Gustav (1859-1935) hentesmester volt. Ő a feleségével, Hambach Josefával vásárolt házat a soproni Várkerületen. A család az emeleten lakott, a

hentesüzlet a földszinten volt, ahol Gustav a legjobb árukkal szolgálta ki a vevőit. Tőle ered a család kereskedői vonala, ami aztán nemzedékeken ívelt át.

Fia, Stark Ludwig (1889-1932), barátnőm nagyapja, a Várkerületen nyitotta meg vegyeskereskedését, amelyet halála után felesége, Mattesz Mária vitt tovább. A boltot megfelelő áruval ellátni a háborút követő években nem is volt olyan egyszerű. Mária ügyesnek bizonyult, a gyümölcsöket például az őstermelőktől nagyban szerezte be, amiket aztán a boltjában „stancikbe” kimérve árult. Nevelte két árva maradt gyermekét, Endrét, (1921-2010) – akit mindenki csak Bandinak szólított – és Máriát. Bandi tizenegy évesen vesztette el édesapját, amit sokáig nem tudott feldolgozni. Attól kezdve nem akart tanulni, ki is maradt az iskolából, majd elszegődött kereskedőinasnak. Minden rosszban van valami jó, Bandiból olyan kereskedő lett, aki a munkáját hivatásának tekintette és lelkesedéssel végezte. A második világháborúban kikerült a frontra, ahol a katonák élelmezéséért volt felelős. Ott is megmutatkozott a született kereskedői vénája, csellel szerzett élelmiszert és lovat, amivel aztán az élelmet a táborba szállította. Igaz, hogy a ló elég rozoga volt, így aztán a Kárpátok meredek lejtőin inkább neki kellett húznia a lovat, semmint a szegény pára vonszolta volna a táborig a rakományt. Stark Endre orosz fogságba esett, majd miután hazatért, felvirágoztatta a családi élelmiszerboltot. Amikor azt államosították, felmerült a kérdés: Hogyan tovább? Szerencsére felajánlottak neki egy állást a szombathelyi Meinl-válalatnál. Miután hamarosan Sopronban is nyílt egy

Meinl-üzlet, visszakerülhetett szülővárosába. Úgy vezette ezt a boltot, mintha a sajátja lett volna. Ide jártam én is az édesanyámmal és olyan kiszolgálást kaptunk, hogy mindig azt gondoltam, a bolt Bandi bácsié. Amikor a városban megnyílt az első „Csemege önkiszolgáló”, Stark Endrét bízták meg a vezetésével. Ezt az üzletet is sajátjának tekintette, „nála” lehetett inni a legjobb eszpresszó kávé, és mindig arra törekedett, hogy minőségi áruval lássa el a vevőit. A szakmában többször kitüntették, elismerten jó kereskedő volt.

Feleségével, Nagy Gizellával két lányt nevelt fel: Mártit és Magdit. Bandi bácsi kedvenc szabadidős tevékenységei közé tartozott az olvasás, a zenehallgatás és a festészet. Ezért lányai korán megismertek ezekkel a művészeti ágakkal. Márti mesélte, hogy legszebb gyermekkori emlékei közé tartozik,

amikor édesapja Shakespeare-történeteket mesélt nekik. Talán ez is volt az egyik oka annak, hogy Márti az egyetemen az anglistikát tanulta a germanisztika mellett.

A zene a család mindennapjaihoz tartozott, enélkül az ünnepnapok elképzelhetetlenek voltak. A karácsonyfát hagyományosan mindig Beethoven hegedűversenyének hangjai mellett díszítették. Ezt a szokást – és azt, hogy az ételek mindig ízlésesen tálalva kerüljenek az asztalra – a Stark lányok is megőrizték. Példájukat a gyerekeik és az unokáik is követik.

A két lány nem folytatta ősei foglalkozását, Márti a tanári pályát választotta, és Magdi is pedagógus lett. Ő a Soproni Egyetemen a faipari kereskedelem és marketing tantárgyakat oktatja, amiknek egy picit mégis köze van a családi szakmához.

Az Autheried család

Ahogy múlnak az évek, egyre több dolog érdekel a régi időkől, de sajnos már csak kevesen élnek szüleim nemzedékéből, akik kérdéseimre választ tudnának adni. Ezért is örültem olyan nagyon, amikor az Ágotay-Autheried házaspárt meglátogathattam. Egy kellemes délutánt töltöttünk együtt, miközben nemcsak régi közös ismerősöket idéztünk fel, de érdekes történeteket meséltek az Autheried családról is. Ezt a nevet jól ismertem, mert Autheried Éva a Széchenyi István főgimnázium rettegett matematika tanárnője volt, akiről saját tanítványai viszont mindig nagy tisztelettel beszéltek.

A családi krónikából megtudhatjuk, hogy az Autheriedek a középkorban rablólovagok voltak a mai Ausztria területén. A nevüket eredetileg *Uttenriet*-nek írták. Időben nagyot ugrunk a XIX. századba, amikor a krónika egy 1871-ben kötött házasságról tudósít: *Autheried Karl* Bécsben feleségül vette a *Henglmüller Anna* nevű hajadont. A férj jómódú ügyvéd volt, aki kiváló érzéssel gyarapította a vagyonát. Az összegyűjtött pénzén 1873-ban kibérelte a Dráva menti Zákányban működő vasúti restit, ami azért számított jó befektetésnek, mert a Bécsből az Adriára tartó Déli Vasút szerelvényei menetrend szerint egy órát várakoztak Zákányban. Ez alatt a hatvan perc alatt az utasok kényelmesen megebédelhettek a restiben, ahol a szakácsok ez idő alatt négyszáz vendégre tudtak főzni. Így aztán ez az üzlet valóságos kincsbányának számított. Autheried Karl hamarosan annyi pénzt gyűjtött össze, hogy több házat is megvehetett Sopronban. A család is ide költözött. Egymás után születtek a gyerekek: *Imre*, *Anna*, *Kamilló*, *Teréz*, majd *Ernő*, aki *Agotay-Autheried Istvánnak*, a vendéglátómnak az édesapja volt. A gyerekek életútja olyan érdekes, hogy mindegyik megér egy pár szót.

Anna férje miután eljásztotta az egész vagyont, öngyilkos lett. Mivel a házaspárnak nem voltak gyerekei, Anna úgy határozott, hogy kolostorba vonul, s apácaként élte le a további életét. Teréz, akit *Terkának* hívtak, egy császári és királyi katonatiszthez, *Király Ferenchez* ment feleségül. Amikor a hit-

leri időkben be kellett mutatnia születési okmányait, kiderült, hogy ez a bizonyos *Király Ferenc Ferenc József* császár és egy magyar udvarhölgy törvénytelen gyermeke, aki emiatt kapta a *Király* családnevet. Őt 1914-ben Székelyudvarhelyre helyezték az ottani gyalogoshadosztályhoz.

Imre 1894-ben érettségizett a Soproni Széchenyi István Gimnáziumban. Reménytelenül szerelmes lett egy kislányba, aki nem viszonozta szerelmét, mire Imre öngyilkos lett. Nagy könyvtárát szeretett gimnáziumára hagyta. Kamilló a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasútnál volt alkalmazásban és mellette a bánfalvi mozit üzemeltette. Feleségül vette *Hannibal Giselát*, aki Münchenben szerzett diplomát az ottani Képzőművészeti Akadémián. A II. világháború alatt egy légítámadáskor Kamilló az erdőben keresett menedéket, de – úgy tűnik, hogy senki sem kerülhet el a sorsát – egy eltévedt bomba ott oltotta ki az életét. Felesége nagyon szép miniatúrákat festett Sopronról, amiket a háború után a háztartási pénze kiegészítéseként hatvan forintért árult. Egyszer fivére elvitte egy képét Budapestre a Képzőművészeti Alaphoz megvételre kínálva. Ott elismerték a kép művészi értékét és Gisela ettől kezdve a korábban levelezőlapként árusított képek árának a tízszeresét kapta. Másra is használta festői képességeit: László fia a háborúban Berlinben volt katona. Az anya a szobája falán őrizte német repülő egyenruhás fényképét, amit a háború után nem volt tanácsos mutogatni. Átfestette tehát a képét, s László ettől kezdve

egyszerű öltönyben pompázott. Amikor a veszélyes korszak elmúlt, egyszerűen csak lemosta a festéket, s a felvétel ismét az eredeti formájában lógott szoba falán. De miért is volt Gisela olyan büszke fiára, a német tisztre? Azért mert részt vett az egyik Hitler elleni merénylet szervezésében. Azután tűnt el nyomtalanul.

Ernő 1876-ban született. A Soproni Reálban érettségizett, ezután *Hajós Alfréddal* együtt tanult a Budapesti Műszaki Egyetemen. 1899-ben mérnöki állást kapott a Déli vasútnál. 1911-ben Sopronban feleségül vette *Sebestyén-Kovács Gizellát*. Három gyermekük született: 1912-ben *Gizella*, 1914-ben *Eszter* és 1920-ban *István*.

István volt a legkisebb gyerek, és ennek megfelelően meglehetősen elkényeztetették. Mesélte nekem, hogy gyerekkorában mindig ő akart a középpontban lenni a családban. Amikor ez nem sikerült, felhívta magára a figyelmet. Egyszer az édesanyja *Gizella* testvérének készített éppen egy báli ruhát, István pedig azt szerette volna, ha ővele játszik. Amikor ez az óhaja nem teljesült, egyszerűen fogta a ruhát és kihajította az ablakon. *Gizella* sosem bocsátotta ezt meg neki, és azt állította, azért nem ment soha férjhez, mert az öccse tönkretette a szép ruháját. Istvánt az elemi iskola után 1929-ben a bécsi Iskolatestvérekhez írták be, ahol a konyhanyelv mellett megtanulta az irodalmi németet is. 1934-ben édesapja – mint sokan mások ebben az időben – magyarosította a családnevüket. Egyszerre csak *Ágotayak* lettek. A gyerekek nem értették meg ezt a döntést, boldogtalanok voltak az új névvel, sokáig nem is akarták tudomásul venni, hogy másképp hívják őket.

Az érettségi után István a Ludovikán tanult tovább, ahol *Maléter Pál* volt az egyik évfolyamtársa. 1944 őt is a fronton találta. Látszott már, hogy a háborút elvesztették, így úgy döntött, hogy katonáival visszavonul. Még végigharcolta Budapest ostromát és szovjet fogságba esett. Az ötvenes évek semmi jót nem hoztak egy volt katonatisztnek, de ő nem keseredett el, különböző állásokat vállalt. Más munkák

után műszaki rajzolóként helyezkedett el a soproni egyetemen. Itt nemcsak hogy jól érezte magát, de összetalálkozik jövődó feleségével, *Cora Györgyivel*, akit már gyerekkorában is ismert. A *Cora*- és az *Autheried-löverek* ugyanis szomszédosak voltak egymással. Nagyfiúként azonban nem szentelt még komoly figyelmet a kislánynak. Sopronban sok családnak volt a városi háza mellett a *Löverekben* gyümölcsöse, rajta egy kis házzal. A családok nyáron kiköltöztek a *löverbe**, míg a családapa a városban maradt és dolgozott. A munka után és a hétvégeken viszont meglátogatta a családot. Amikor *Györgyi* a munkahelyén, az egyetemen meglátta *Istvánt*, rögtön elhatározta, hogy most felhívja magára a figyelmet. Ez aztán olyan jól sikerült, hogy hamarosan eldöntötték: összeházasodnak. A lány szülei nem voltak elragadtatva az ötlettől, de nem hagyták magukat eltántorítani a szándékuktól. Budapestre költöztek és házasságot kötöttek. Egy ideig a fővárosban éltek, de a szívük csak hazahúzta őket. Ma a lányuk, *Andrea* él Budapesten, *Barnabás*, a fiuk viszont Sopronban lakik. Mindketten szívesen látogatnak a szülői házba, abba, ami egykor *Györgyi* nagymamájának a *lővere* volt.

Bertalan Judit

*A *Löverek* Sopron villanegyede, ahol régen nagy szelídgesztenyések és gyümölcsöskertek voltak, amelyekben többnyire fából készült házikók álltak verandával, egy szobával és egy kis nyári konyhával. Ezt nevezték a *soproniak lövernek*.

Látogasson el honlapunkra: www.nemzetisegek.hu